

Advances in Qualitative Methods

Konference i West Edmonton Mall, Edmonton, Alberta, Canada. 18.-20. februar 1999

Organiseret af *International Institute for Qualitative Methodology (IIQM)* ved University of Alberta, Edmonton.

Referat ved stud psych *Anners Abild*, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet

Klokken 03.30 om morgenen torsdag den 18. februar kravler jeg op i den enorme pickup-truck jeg har lånt, for at køre ca. 400 km fra byen High River syd for Calgary til Edmonton, hvor konferencen foregår. En efter dansk målestok lang tur, men for ingenting at regne i landet nord for *Gods Own Country*, end ikke midtvinter med natlige 20 minugrader. Så med radioen sat på *107 Kick FM* og en halv liter kaffe i min termokop ruller jeg ud på highway 2 og afsted mod tre dages intensiv konference i verdens største indkøbscenter.

Arrangørerne er det nystartede IIQM, der havde valgt konferencen som måden at lancere deres institut internationalt på. Med 680 deltagere fra 22 nationer må det siges at være lykkedes. Den faglige fordeling var bred; sygeplejersker, etnografer, antropologer, psykologer, psykiatre, sociologer, socialrådgivere, læger - *you name it*, hvorfor alene deltagelse i konferencen var en tværfaglig erfaring. Med et postmoderne twist kunne man sige at her var der virkeligt tale om - *a multiplicity of voices*.

Pre-conference workshops

Som studerende må man gribe de muligheder, der bydes for en direkte kontakt med fremstående skikkelser i det internationale forskningsmiljø, hvorfor jeg som forrett til konferencen havde valgt at deltage i en af 7 forudgående workshops, heriblandt; *Phenomenology* v/ Max van Manen; *Art-Based Approaches to Qualitative Research* v/ Eliot Eisner; *Writing Ethnography* v/ Carolyn Ellis m.fl. Mit valg faldt på en workshop om udviklingen i den etnografiske metode ved Michael Agar, hvormed jeg red med på den bølge, udbyderen kaldte 90'ernes etnoboost.

Agar, bl.a. kendt for *The Professional Stranger* (80/96), lagde allerede fra starten af workshoppen afstand til en generel tendens med at opdele videnskabelighed i to uforenelige lejre - en kvantitativ og en kvalitativ. Han anså disse termer for primært et udtryk for typer af data, hvorfor en egentlig udfordring bestod i at få to former for data til at passe sammen. Han refererede herunder til sin egen hverdag som forsker og til det nok ikke ukendte fænomen, at man som kvalitativ forsker ofte dagligt arbejder med kvantitative data.

Herefter var workshoppen primært en tour-de-force i den etnografiske metode og udviklingen over de seneste 30 år. Det, der dog gjorde denne gennemgang særdeles nærværende og illustrativ, var måden, hvorpå Agar beskrev denne ud fra sin egen personlige udvikling og med et væld af anekdoter. Han formåede herunder at understrege og anskueliggøre, hvorfor den grundlæggende etnografiske metode med *participant observation*, hvor forskeren qua deltagelse i observeret praksis bliver medskaber af den lokale kultur, er en endog særdeles vanskelig størrelse at forholde sig til. Eller mere metaforisk udtrykt bliver; *like studying snow in the middle of an avalanche*.

Ud over løbende at blive introduceret til Agar's egne bud på nye begreber og koncepter til anvendelse i feltstudier gentog han såvel formiddag som eftermiddag en række generelle advarsler som; ikke at blive hængende i den kvalitative forsknings detaljerighed; ikke lade det partikulære overskygge helheden; samt at det der for observatøren kan synes særligt relevant, kan være irrelevant for de oprindelige deltagere.

Alle deltog livligt i diskussionerne, oftest med udgangspunkt i konkrete projekter, problemer og erfaringer, hvorfor den fagdisciplinære spredning fremfor at være et handicap viste sig som den væsentligste bonus. Denne projektorientering gjorde sig også gældende i de kommende dages mange sessioner, og for undertegnede var det befriende at opleve så mange af praksis motiverede forskere ude i det ærinde - at gøre en forskel.

Forandringer og håb

Efter workshoppen blev der god tid til at nyde nogle af alle de forfriskninger, der fandtes i korridorerne, samt til en kollegial snak med de deltagere, der gladeligt delte deres erfaringer med en europæisk studerende. Siden blev der også tid til at fare vild i det gigantiske West Edmonton Mall, der som indkøbscenter sætter nye standarder med indvendigt delfinbassin, skøjtebane, tivoli, for ikke at tale om badeland og et 50 mtrs bungy-tårn.

Om aftenen er Elliot Eisner hovedtaler ved den officielle åbningsceremoni, og med udgangspunktet i parallellerne imellem kunsten og den kvalitative metode, fremdrager han sin version af den gradvise forandring af den kvalitative metode over de seneste 30 år. En forandring der i henhold til Eisner er fremkommet af; at traditionel forskning ikke har været så effektiv som håbet på; at forskerne ønsker nærhed til den faktiske praksis, de undersøger - fremfor *one-shot-commando raids* (hurtig ind og hurtig ud); stigende accept af værdipluralisme fremfor et homogenitet; stigende erkendelse af, at form ikke kan skilles fra indholdet; samt ikke mindst etiske overvejelser om, hvorvidt forskningen faktisk løser problemer.

Resultatet heraf har ifølge Eisner været en forandring i videnskaberne, der er gået fra at handle om; *abstraktion, sandhed, det bogstavelige og det kvantitative*, nu også levner plads til at levendegøre det, der hidtil var gemt og utydeligt; *nuancen, det partikulære, det emotionelle og det perceptuelt jomfruelige*.

Eisner oplever selvsagt denne forandring som positiv, men påpeger dog på samme tid at kvalitativ forskning fortsat i beslutningstagende kredse (politiske og økonomiske) ofte opfattes som pilotprojekt til den rigtige videnskab - kvantitativ.

Det kan være med dette i baghovedet, at han lig Agar udsteder en række advarsler til udøvere af kvalitativ forskning om; ikke at lade nyhedsværdi overskygge kommunikativ værdi (innovation forud for kommunikation); huske på, at undersøgelser bør være anvendelige (gøre forskel, have en effekt). Herunder især, at forskningen ikke bør stå for sig selv, men bør føre til udformning af teorier og koncepter, der kan samle det kvalitative felt, og som tillige muliggør overføring af erfaringer fra situation til situation.

Efter denne moralske opbakning og advarsel kvitterer salen med et velfortjent bifald, ikke blot i lyset af Eisners banebrydende og livslange indsats for den kvalitative forskning, men nok også for modet til at afsynge nogle strofer Cole Porter over for en forsamling på et par hundrede kolleger.

Den Kvalitative Forsker som Translatør

Agar, der dagen derpå indleder den egentlige konference fortsætter ved at fremhæve visse af Eisners pointer, dog især at forskeren bør føle sig forpligtet til at gøre sin forskning tilgængelig. Forskeren bør oversætte sin undersøgelse således at, de undersøgte selv kan få indblik og mulighed for at lave ændringer, og at beslutningstagere får et fyldestgørende og forståeligt grundlag, hvorpå de kan træffe afgørelser til fordel for de undersøgte. Forskeren skal med andre ord være ansvarlig for sine handlinger, samt for at disse handlinger gør en forskel. På samme tid mener Agar, at denne oversættelighed bør føre til konceptualisering af ligheder imellem det kvalitative forskningsfelts mange discipliner. Han mener, det er muligt, at rekontekstualisere erfaringer og informationer fra en situation til en anden, og gøre dette forståeligt for forskere fra forskellige discipliner. Den kvalitative forsker må med andre ord være indstillet på at oversætte erfaringer til termer, der ikke blot er forståelige for lægmænd og beslutningstagere, men også til teoretiske koncepter, der gør dem tilgængelige for andre forskere uanset faglig orientering.

Ansvarlighed, oversættelighed, forståelighed, tværfaglighed - gode opfordringer som jeg tyggede på i den efterfølgende pause, sammen med en oat-bran-raisin muffin og en tynd kop kaffe.

Fra session to session - projekter, praksiserfaring og personlighed.

I de følgende dages mange sessions/symposiums/workshops (69) med gennemsnitligt 7 præsentationer a 20 minutter, var den generelle udmærkelse ikke blot det forskellige og bredt faglige indhold, men tillige det projektorienterede pragmatiske præg, samt ikke mindst en generel vilje til at fremlægge og diskutere (hvor tiden tillod) utilsigtede og/eller personlige aspekter af forskningen. Det var livgivende at opleve, hvorledes personligheden blev spillet på banen, og hvordan forskere, ikke blot i det egentlige projekt, men også i formidlingen over for kolleger var villige til, at - *risk themselves*. Særligt tankevækkende var her situationer, som da en buttet forsker med glasøje og tatoveringer fremhævede sin egen fysiske fremtoning som isbryderen i et forskningsprojekt med gadebander; eller da en velklædt afro-amerikansk forsker fremhævede egen fremtoning og akademiske talemåde som hæmsko i et projekt om teenage graviditet i en Chicago ghetto.

Et generelt eller gennemgående tema var også den etiske debat omkring, på den ene side at kunne frembyde valid forskning og på den anden side at gøre forskel eller at skabe positiv forandring og indflydelse på de undersøgte tilværelse. Her var særligt en præsentation af L.R. Frey (*The Fragile Community; living together with AIDS*, Lawrence Erlbaum 1997) iøjnefaldende. Frey havde sammen med kolleger valgt at leve det "etnografiske liv", med alt hvad dette indebar, ved selv at bo i det boselskab af AIDS-ramte de undersøgte. I sådanne sammenhænge, hvor undersøgelsen indebærer omgang med terminal patienter, bliver etiske overvejelser nærværende på en måde, man som forsker næppe forestiller sig forinden.

I den sammenhæng blev Eisners ord om den kvalitative metodes evne til at levendegøre nuancen, det partikulære, det emotionelle og det perceptuelt jomfruelige, straks langt mere øjensynlige. Og

det var måske netop disse elementer ved Freys præsentation, der som en af de eneste præsentationer undlod inddragelsen af tekniske hjælpemidler så som overheads, lysbilleder eller computer monitor, der gjorde forskningen så nærværende.

Teknik og retorik

Ud over relevante, nærværende og pragmatisk orienterede præsentationer bød konferencen også på tekniske landvindinger. Således introducerede det australske QSR (Qualitative Solutions and Research) deres nyeste NUD*IST program, det såkaldte N`VIVO til computationel behandling og kodning af kvalitative data. Programmet er ikke nogen egentlig opgradering af NUD*IST 4, men en nyudvikling fra bunden, der byder på overraskende muligheder for bl.a. data links og management. Programmet forventes frigivet maj 1999 og distribueres af Scolari, SAGEs software afdeling, hvor evt. yderligere information eller en demo version kan indhentes. En anden mulighed er på QSR's hjemmeside (www.qsr.com.au).

Men skulle man som undertegnede gå hen og imponeres af et så rigt teknisk redskab, ikke mindst dets lækre windows brugerflade, så må jeg minde om en bemærkning overhørt under en af de mange samtaler om kvalitative computer muligheder; *No computer program has the idea, it is a rhetorical tool, not an analytic, it is fine for storage and retrieval, but it cannot conceptualize.*

Advarsler og håb - revisited

Tre intensive dage senere var mine evner til at optage flere input kraftigt belastet, end ikke pauserne gigantiske chokolade-chip cookies, ice-tea og *you-name-it* kunne holde opmærksomheden oppe. Udbyttet som novice i det kvalitative forskningsfelt havde især været en række advarsler og overvejelser, levendegjort af erfarne skikkelser inden for forskellige fagdiscipliner. Særligt nærværende var her Eisners advarsel imod en tro på, at jeg som kvalitativ forsker ville kunne finde universelle sandheder, det ville jeg næppe. På den anden side ville jeg da heller aldrig blive arbejdsløs, eller for nu at afrunde med Eisners egne ord: *The generalizations derived from qualitative case-studies are essentially heuristic devices intended to sharpen perception so that our patterns of seeking and seeing are more acute. We don't use the generalizations we derive from the specific case to draw conclusions about other situations but rather we use them to search other situations more efficiently.*

Konferencen slutter for mit vedkommende kl 16.00 lørdag eftermiddag med overskreden mætningsgrænse, 400 km kørsel retur til Calgary og *107 Kick FM, the channel that takes you there.....*